

60. заседание

Събота, 5 април 1924 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Найденовъ, въ 16 ч. 15 м.)

Председателстващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провъри по списъка присъстваващитѣ г. г. народни представители.

Секретарь А. Сталийски (д. сг): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствуваха следнитѣ народни представители: Ангеловъ Иванъ, Ангеловъ Йорданъ, Атанасовъ Никола, Басевъ Христо, Баралиевъ Христо, Веровъ Добри, Возвелиевъ Константинъ, Вошняковъ Димитъръ, Бояджиевъ Стефанъ, Братановъ Пчо, Буровъ Атанасъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Славейко, Велиновъ Тодчо, Волевъ Борисъ, Георгиевъ Ванко, Георгиевъ Додю, Гиргиновъ д-ръ Александъръ, Геровъ д-ръ Борисъ, Гоговъ Дѣлчо Тодоровъ, Горбановъ Иванъ, Гочевъ Стефанъ, Гургутски Рангелъ, Дановъ Григоръ, Диляновъ Минчо, Дичевъ Петко, Донсузовъ Михаилъ, Дончевъ Георги, Драгановъ Пънто, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Желѣзковъ Петъръ, Ивановъ Пани, Илиевъ Иванъ, Йоловъ Прокопи, Йордановъ Сава, Кабакчиевъ Христо, Казасовъ Димо, Каишевъ Атанасъ, Калчевъ Панайотъ Тинчевъ, Караджовъ д-ръ Илия, Караивановъ Иванъ, Каргунковъ Андрей, Колушевъ д-ръ Недѣлко, Кормановъ д-ръ Найденовъ, Кьорчевъ Димо, Лулчевъ Коста, Ляпчевъ Андрей, Маждраковъ Тодоръ, Мариновъ Владиславъ, Милевъ Никола, Милковски Александъръ, Миновъ Петъръ, Митовъ Генко, Мишайковъ Димитъръ, Молловъ Владимиръ, Мушановъ Никола, Мошановъ Стойко, Найденовъ Петко, Недѣлковъ Лачо, Нейковъ Димитъръ, Нейчевъ Адамъ, Николовъ Ангелъ, Николовъ Върбанъ, п. Николовъ Маринъ, Панайотовъ Тодоръ, Пастуховъ Кръстю, Пенчевъ Петъръ, Петровъ Борисъ, Петровъ Иванъ, Петровъ Койчо, Пехливановъ Костадинъ Кольевъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Владимиръ, Поповъ Георги, Поповъ Проданъ, Продановъ Господинъ, Пуновъ Христо, Пѣвевъ Георги Т., Пѣдаревъ Никола, Разукановъ Петко, Реджовъ Григоръ, Руменовъ д-ръ Владимиръ, Рупевски Иванъ, Сажзовъ Янко, Славейковъ Христо, Славовъ Йорданъ, Славовъ Крумъ, Сребърниковъ Никола, Стайновъ Петко, Статевъ Христо, Стефановъ Величко, Стефановъ Петъръ, Стоилковъ Таско, Стойчевъ Пендо, Стояновъ Станчо, Стояновъ Хараламби, Табаковъ Димитъръ, Тарапмановъ Никола, Теодоровъ Теодоръ, Терзиевъ Иванъ, Тодоровъ Грую, Тодоровъ Илия, Топаловъ Недѣлко, Тотковъ Бончо, Търпановъ Петко, Урумовъ Апостолъ, Хаджиевъ Никола, Христовъ Хараламби, Цаневъ Александъръ, Цанковъ Асенъ, Цвѣтаповъ Донко, Чакировъ Стефанъ, Черневъ Христо, Чешмеджиевъ Григоръ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Чолаковъ Стефанъ, Юртовъ Георги и Яламовъ д-ръ Георги)

Председателстващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Г. г. народни представители! Отъ 247 души присъствуватъ 103...

И. Симеоновъ (д. сг): Присъствуватъ 43. Прочетете ги, азъ самъ констатирахъ това.

Председателстващъ Н. Найденовъ: . . . следователно, има нужното число народни представители, за да се открие заседанието.

Заседанието е открито.

Преди да пристъпимъ къмъ разглеждане на дневния редъ, има да направя нѣкои съобщения.

Разрешени сж отпуски на следнитѣ народни представители, а именно:

На г. Петко Найденовъ — 2 дни;
На г. Никола Мушановъ — 4 дни;
На г. Петко Стайновъ — 2 дни;
На г. Минчо Диляновъ — 3 дни;
На г. Ванко Георгиевъ — 4 дни;

На г. Атанасъ Маджаровъ — 1 день;
На г. Стоянъ Никифоровъ — 10 дни;
На г. Христо Славейковъ — 2 дни;
На г. Петъръ Миновъ — 2 дни;
На г. Ангелъ Николовъ — 1 день;
На г. Сребренъ п. Петровъ — 5 дни;
На г. Александъръ Милковски — 1 день;
На г. Николай Петрини — 2 дни;
На г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ — 3 дни;

Народниятъ представитель г. Никола Атанасовъ иска 5 дни отпускъ, но понеже досега се е ползувалъ съ 29 дни отпускъ, то съгласно правилника, необходимо е одобрението на Народното събрание. Затова моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да се даде 5 дни отпускъ на народния представитель г. Никола Атанасовъ, по домашни причини, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането разрешава.

Народниятъ представитель г. Димитъръ Кандулковъ иска 8 дни отпускъ по домашни причини. Понеже се е ползувалъ досега съ 14 дни отпускъ, сжко така е необходимо одобрението на народното представителство. Моля онѣзи г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането разрешава.

Г. г. народни представители! Постъпило е питане отъ народния представитель г. Иванъ Каранджуловъ къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, съ следното съдържание: (Чете) „Въ отговоръ на питането ми, направено отъ 4 мартъ г. г. г. министърътъ на вътрешнитѣ работи призна, че постановления отъ еждебна властъ за извършенитѣ отъ полицията арести на български граждани, родомъ отъ Македония, е нѣмало. Затова азъ тогава предложихъ немедленно да бъдатъ освободени всичкитѣ тѣзи невинно арестувани лица. Обаче не само тѣ не сж пуснати на свобода, но други още такива сж били арестувани, а тѣхъ задържавитѣ дотогава въ V полицейски участъкъ сж били интернирани на разни мѣста въ северна България. Освенъ извършеното нарушение на чл. 74 отъ конституцията, за което говорихъ на 4 мартъ г. г. отъ това мѣсто, допуснати сж още и други нарушения. Чл. 75 отъ конституцията казва: „Никому не може да се наложи наказание, което не е установено отъ законитѣ“.

„Изпращането, интернирането отъ едно мѣсто на друго се допуска за вагабонтитѣ, за празноскигалошитѣ; тѣхъ полицията въдворява въ мѣстожителствата имъ, дето се предполага, че не биха били толкова опасни, бидейки известни на мѣстното население. Въ дадения случай съ македонцитѣ се върши обратното: завдигатъ се тѣ маки militari отъ градоветѣ, дето живѣятъ между своята челядь и между своитѣ роднини, и се изпращатъ подѣ усилена стража въ градове, дето не само никога не сж имали свое мѣстожителство, но не могатъ да се заловятъ на работа, за да прехранватъ себе си и семействата си.

„Отъ арестуването и интернирането на тѣзи 300—400 македонци изминаха се повече отъ 30 дни, а досега не се е открито ни едно престъпление, ни една вина, извършена отъ нѣкого отъ тѣхъ, за да бъде предаденъ на еждебната властъ за разследване и сждане. Значи всичкитя лица сж невинни предъ закона и при всичко това се държатъ като престъпници, ограничени въ своята свобода, държатъ се лишени отъ оная свобода, която естеството имъ я е дало, но като не сж я намирали въ роднитѣ имъ мѣста, дошли сж въ братската земя да се радватъ на българската свобода“. Г. Каранджуловъ завършва питането си, като иска г. министърътъ да отговори защо

се задържат, и изказва пожелание да се тури край на тѣхнитѣ терзания.

Питането, съгласно правилника, ще се изпрати на съответния министъръ, за да отговори въ идущето или въ едно отъ идущитѣ заседания.

Г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда иска да отговори на питането на народния представител г. Христо Димитровъ, обаче не виждамъ г. Христо Димитровъ да е тукъ.

Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ искамъ, когато ще отговоря на питането, да бъде тукъ и запитвачътъ, за да развие питането си. Щомъ го нѣма, нека да остане за друго заседание, когато ще бъде тукъ.

Н. Рачевъ (д. ср): Когато дойде, тогава.

Министъръ Ц. Бобошевски: Но тѣ обикновено се криятъ, г. Рачевъ. Даватъ питаня, а после не се явяватъ. Миналия пътъ се скри въ библиотеката. Нека дойде тукъ да си поддържа питането. Азъ искамъ той да дойде тукъ да го изоблича, а не да злоупотрѣбва съ това върховно право на народенъ представител, само за да се намираме на работа.

(Народниятъ представител Х. Димитровъ влиза въ залата)

Ха, ето го! — Г-не! Има питане отъ Васъ къмъ мене.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Христо Димитровъ! Желаете ли да развиете питането си?

Х. Димитровъ (з): Да.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Имате думата, за да развиете питането си.

Х. Димитровъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По въпросътъ за мината „Перникъ“ става два пъти тукъ дума. Азъ съмъ билъ година и половина тамъ и затова тя ме интересува малко повече, отколкото би интересувала единъ другъ народенъ представител, който не е преживѣвалъ никакъ тамъ и който не знае какъ вървятъ работитѣ тамъ. Противъ дружбашката корупция тамъ азъ се борихъ непрестанно и два пъти ме уволняваха, пъкъ даже и нѣщо повече щѣше да ме сполети. Обаче, както вървятъ работитѣ въ мината понастоящемъ, изглежда, че и сега не сме по-добре, отколкото презъ дружбашко време. Производството, по което аслѣ ние можемъ да мѣримъ работата въ мината и което е единъ отъ най-сигурнитѣ признаци за нея, не върви въ добъръ редъ. Напр., следъ войната производството е вървѣло въ една прогресивна линия. Презъ 1919 г. е било 504.740 тона; презъ 1920 г. — 670.330 тона; презъ 1921 г. — 825.719 тона; презъ 1922 г. — 898.112 тона; презъ 1923 г. — 907.140 тона. Това сѫ цифри, които сѫ изнесени отъ единъ вестникъ, и понеже нѣма опровержение досега за тѣхъ, азъ съмъ въ правото си да ги взема за вѣрни. Тѣзи цифри сѫ изнесени въ вестника преди два месеца и нѣщо. Както се вижда отъ таблицата, срѣдното производство е било уголѣмявано за година срѣдно съ 100 хиляди тона, когато за последната 1923 г., имаме само десетина хиляди тона повече — 90 хиляди тона сѫ изчезнали. (Смѣхъ) Моля ви се. Отначало азъ мислѣхъ, че това се дължи на намалението на производството въ първитѣ месеци до 9 юний, защото и азъ съмъ ангажиранъ, знаете въ каква борба, да доказвамъ, че на този режимъ, който имаме преди 9 юний, трѣбва да му хвърлимъ було и да не се хвалимъ съ него.

Н. Рачевъ (д. ср): Съгласни сме напълно.

Н. Петрини (з): За вагонитѣ нѣма ли да кажешъ нѣщо?

Х. Димитровъ (з): Ако искашъ, кажи ти. — Производството въ последнитѣ месеци . . .

Н. Петрини (з): Следъ 9 юний — кажи го хубаво да се разбере.

Х. Димитровъ (з): . . . е спаднало. Азъ все още оправдавахъ това, като казвахъ, че то е едно фатално последствие отъ всѣка смѣна на властта. Щомъ има смѣна на властта, и при най-доброто желание отъ страна на ми-

нистра, докато той се ориентира, докато се ориентиратъ и новитѣ хора, които сѫ пратени тамъ, работата ще куца нѣколко месеца. Обаче азъ имамъ цифри и за последнитѣ месеци, за ноември и декември. Когато въ 1921 г. презъ ноември месецъ е имало производство 77.801 тона, въ 1922 г. — 79.594 тона, презъ 1923 г. производството вече спада съ около 2.000 тона.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не е вѣрно! То е 78.140 тона.

Х. Димитровъ (з): Азъ ще моля г. министра да не ме прекъсва съ такива малки поправки, защото тѣзи цифри сѫ изнесени въ вестника.

Н. Пждаревъ (д. ср): Вие ги имате отъ вестникъ, но г. министърътъ ги има отъ официалнитѣ документи.

Х. Димитровъ (з): Еднажъ изнесени въ вестника тѣзи данни, министерството е длѣжно да ги опровергае. Азъ не съмъ съгласенъ съ онѣзи приказки, че когато е изнесено нѣщо лошо въ нѣкой вестникъ, достатъчно е да се каже тукъ за този вестникъ, че това е единъ парцалъ.

Г. Чернооковъ (с. д): Дръжъ вестника!

Х. Димитровъ (з): Азъ смѣтамъ, че изнесе ли се нѣщо лошо въ вестника, трѣбва да се хване редактора му за ушитѣ. Азъ съмъ за най-строга дисциплина въ управлението, но съ условие да почнемъ отъ насъ, инакъ ще настане единъ мракобеснически тероръ. Затова, пише ли се въ единъ вестникъ нѣщо невѣрно, трѣбва да се хване редактора му за ушитѣ, а не да се казва, че вестникътъ билъ парцалъ. Въ България мѣсто за парцали нѣма; пише ли нѣкой вестникъ невѣрни работи, да се хване редактора му и да се постави на мѣстото. По-голъмо е злото, ако се остави да се пише въ вестницитѣ кой каквото си ще.

Когато видѣхъ това намаление на производството на мина „Перникъ“, азъ помислихъ, дали това пъкъ нѣма да е временно явление, и отидохъ въ министерството да потърся даннитѣ за последнитѣ месеци, за да видя какъ върви производството и има ли увеличение. Ако намѣрехъ въ последнитѣ месеци да има едно увеличение, щѣхъ пакъ за миналитѣ 7—8 месеца да кажа: хайде, това е данъкъ на българската болестъ, често да се смѣняватъ кабинетитѣ. Но въ министерството чиновницитѣ нѣкакъ гъвно се отнесоха, като че да се прогледжаше едно скриване. Следъ голѣми усилия можахъ да ми дадатъ сведения за единъ месецъ, мисля м. мартъ или февруарий — не помня добре, нѣмамъ го записано. Изобщо службата на отчетността нѣма никаква нагледност, което пакъ ми навѣва песимизъмъ. Отъ даденитѣ сведения видѣхъ, че за м. февруарий, за 15 дни, сѫ излѣвали 41.200 тона, когато за сѣщия месецъ лани е имало 1.000 тона повече. И дойдохъ, чрезъ документи, да слодѣля и азъ онова песимистично настроение, що има въ обществото, че работитѣ въ мина „Перникъ“ не отиватъ добре.

Д. Митовъ (д. ср): При вапня Бумбаровъ много добре вървѣха!

Х. Димитровъ (з): Азъ зная всичката корупция тогава, г. народни представители, но по поводъ на тази корупция недейте ме предизвиква да чета едно дълго писмо. (Смѣхъ) верѣждъ сговорнитѣ!

Г. Чернооковъ (с. д): Въ резюме го предай.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Димитровъ! Имате още 5 минути.

Х. Димитровъ (з): За 5 минути мога да го прочета, но после ще ми давате други минути да го разяснявамъ. (Смѣхъ)

Председателстващъ Н. Найденовъ: На въпроса г. Димитровъ.

Х. Димитровъ (з): Когато е дума за тази корупция, която я имаше въ пълна пара презъ така нареченото наше време (Смѣхъ), която, за жалостъ, продължава и сега, и ако мислимъ тукъ да сме она регулаторъ, който се бори противъ тази корупция, имайте спокойствие, когато се отнася за наши или ваши хора, да гледаме обективно на работитѣ. По поводъ на тази корупция азъ писахъ писмо до единъ мой приятелъ, човѣкъ капацитетъ по въпроса, . . .

Г. Чернооков (с. д): Брай!

Х. Димитров (з): . . . човѣкъ, който е управлявалъ въ мина „Перникъ“. И той ми писа работи, отъ които азъ вады 50% шконто. (Смѣхъ) Ако не извады това шконто, трѣбва да изгубя много отъ моя оптимизъмъ. (Смѣхъ)

Нѣкой отъ лѣвицата: Вашъ приятель ли е той?

Х. Димитров (з): Моля ви се, за мене всички сж приятели. За мене пѣма фронтъ на лѣвица и дѣсница, а има фронтъ на дивотия и благодарумие! (Общъ смѣхъ и ржкоплѣскания) Тоа мой приятель ми пише така: (Чете) „Г. Димитровъ! Извинявайте, че не мога много нѣщо да ви разправа за Перникъ“.

Министъръ Ц. Бобошевски: Кой е този Вашъ приятель?

Х. Димитров (з): Моля ви се, ще ви прочета неговото мнение и ще кажа кой е. — (Продължава да чете) „Днесъ въ 10 часа трѣбва да замина по важна работа“.

Н. Петрини (з): Туй го остави, чети другото.

Г. Чернооков (с. д): Недей прескача!

Нѣкой отъ сговориститѣ: Карай наредъ!

Х. Димитров (з): Моля ви се, не мога да му разбирамъ почерка добре. — „Особено за производството на Перникъ ще намѣришъ въ бр. 11 на „Земледѣлска защита“ — това що ви четохъ — „дето е напечатано“ . . .

Д-ръ С. Данев (д. сг): На коя дата е писано писмото?

Х. Димитров (з): . . . „таблицата за производството отъ 1920 до 1923 г. И тамъ ясно личи, че отъ 5 месеца насамъ мината „Перникъ“ отива съ главата надолу“.

И. Симеонов (д. сг): За писмото мога да потвърдя, че е писано отъ нѣкой отъ Горна-баниа. (Смѣхъ)

Х. Димитров (з): Моля ви се. — „Презъ м. януарий производството на мина „Перникъ“ е съ около 15.000 тона по-малко, отколкото презъ м. януарий 1923 г. На масата предъ мене е в. „Слово“, дето чета думитъ на Цвѣтанъ Бобошевски, казали въ заседанието на Народното събрание отъ 4 февруарий т. г. Всичко казано отъ него тамъ е невѣрно. Той разправа басни. Сега търтеитъ въ „Перникъ“ сж повече, отколкото въ земледѣлско време, защото производството на мината въ земледѣлско време е било по-голямо и производителността на работника по-висока, отколкото сега, което показва, че сега именно търтеитъ сж повече. Сега мината „Перникъ“ се управлява лошо. За добро стопанисване на мината и дума не може да става. Цвѣтанъ Бобошевски съобщава, че е въвелъ въ мината двойно счетоводство“.

Министъръ Ц. Бобошевски: Финансовиятъ министъръ го е въвелъ.

Х. Димитров (з): Моля Ви се. — „И това не е вѣрно. То се въведе още въ земледѣлско време, презъ м. мартъ 1923 г. Работитѣ въ мината върватъ отъ день на день все по-лошо, и това е защото е поставенъ . . .“

Г. Чернооков (с. д): Дето има двойно счетоводство нѣма лоши работи! (Смѣхъ)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Димитровъ! Споредъ правилника имате право да говорите 15 минути. Тѣ изминаха вече. Завършете, иначе ще Ви отнема думата.

Х. Димитров (з): Моля още две минути. — „Отъ 5 месеца насамъ производството на мина „Перникъ“ е снаднало, въ сравнение съ миналата година за сжщитѣ месеци, съ около 40.000 тона, което смѣтнато въ пари прави около двадесетъ милиона лева, а Бобошевски има смѣлостта да говори за евтинъ животъ, когато, поради липса на въглища, желѣзницитѣ спрѣха, и това косвено се отрази на сжщията“. Това писмо е писано преди месецъ и половина нѣщо, когато ставаше въпросъ за нередовното движение по желѣзницитѣ.

П. Петков (з): Виждашъ, че презъ земледѣлско време е работило добре

Х. Димитров (з): Добре бѣше, защото имаше непрестанна борба между дружбацината и нейното земледѣлство. Ако не бѣ това, и тамъ всичко щѣше да се сплуге, както навсѣжде.

Г. Косовски (з): Стига да е било по-добре.

Х. Димитров (з): Считаамъ за достатъчно туй. Твърди и настоявамъ, че това писмо е отъ едно лице съ най-голяма компетентностъ по нашето минно дѣло. Ако нѣкой ще настоява да се прочете това писмо, въспрѣки че съмъ обещалъ да не го чета, азъ ще посоча на единъ арбитъръ, въ когото и вие ще вървате. Приемамъ да прочетемъ тѣлото писмо предъ г. министъръ-председателя.

Отъ крайната лѣвица: А-а-а!

Г. Чернооков (с. д): Съ прости хора като мене нѣ-машъ работа!

Х. Димитров (з): Това предлагамъ, защото вървамъ, че за него и лѣвицата и болшинството най-лесно ще могатъ да се съгласятъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: (Звъни) Г. Димитровъ! Завършете.

Х. Димитров (з): Г. г. народни представители! Ако искате да се отива къмъ омиротворение на страната, азъ ще моля да бждете строги предъ всичко къмъ хората, които сж въ управлението. За България е нуженъ единъ режимъ много по-строгъ, отколкото имаме днесъ, . . .

Г. Косовски (з): Bravo!

Н. Петрини (з): (Ржкоплѣска подигравателно)

Х. Димитров (з): . . . обаче и двойно по-справедливъ, отколкото е днесъ. Ако вие имате доблестта да тръгнете къмъ тази строгостъ, като почнете отъ себе си, тогава можемъ да върваме, че ще отиваме къмъ омиротворение. Иначе, ще имаме само салтомортали и — величествени дати за отдѣлни герои и личности, но печални за България. (Общъ смѣхъ и подигравателни ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! По питаното на софийския народенъ представителъ г. Христо Димитровъ, че производството въ мина „Перникъ“ напоследъкъ било извъредно много намалѣло и, както той каза въ обясненията си, отивало къмъ катастрофа, има да дамъ следнитѣ обяснения.

Когато се говори, дали производството намалява или се увеличава, трѣбва да се държи смѣтка не толкова за произведеното количество въглища презъ даденъ месецъ или за тотала презъ годината, но за производителността на надничара — по колко килограма кюмюръ произвежда единъ надничаръ презъ даденъ месецъ или въ годината. Това е най-сигурниятъ и безспоренъ критерий за това, дали има тенденция къмъ увеличение или намаляване на производството. Всички други работи, които говори г. Христо Димитровъ, бѣха — ще ме извини — глупости. Защото, ако е въпросъ да цитираме цифри за произведеното количество въглища презъ отдѣлни месеци, азъ ще ви процитирамъ нѣколко цифри за производството въ време на вашето управление, каквито цифри вие не можете да посочите никжде за производството въ мината откъмъ азъ съмъ начело на Министерството на търговията, промишлеността и труда.

Тѣй напр., два месеца преди да стана азъ министъръ, презъ м. априлъ 1923 г., мината „Перникъ“ е произвѣла 52.961 тона; презъ м. май 69.849 тона. Отъ м. май, откакто азъ станахъ министъръ, минимумътъ е 73.000 тона, максимумътъ е 86.242 тона. Искамъ да подчертая съ това, че производството презъ единъ или два месеца нѣма абсолютно никакво значение относително преценката за общото количество тѣнове, произведено презъ една година. Но никжде вие не можете да намѣрите такова едно скандално спадане на производството, каквото е било презъ м. м. априлъ и май миналата година. Презъ м. априлъ 1923 г. при 8 хиляди работника сж били произведени

52.961 тона. Това сж официални данни и азъ ги държа на разположението на народното представителство. Откакто азъ съмъ министъръ минималното количество произведени въглища е 72.278 тона презъ м. януарий т. г., когато се повдигна голѣмиятъ въпросъ за спирането, при изключителнитѣ условия тогава, при студъ 28° подъ нулата, при невъзможността да се експлоатиратъ открититѣ полета чрезъ багеритѣ. Въпрѣки тѣзи неудобства, споредъ даннитѣ, които дадохъ въ вестникитѣ и които никой не опроверга, ние сме давали нормално, презъ този най-неизгоденъ периодъ, на българскитѣ държавни желѣзници по 1.300 тона дневно; даванъ сж и по 1.800 тона, но общо взето — по 1.300 тона.

Обаче важното е, както ви казахъ, за да се отговори правилно на поставения въпросъ, каква е била производителността на надничара. Това е важното, г. Димитровъ, а не да ми разправяте бабини деветини! По него ще сждимъ, дали откакъ ние сме на властъ има спадане или увеличаване на производството. Презъ 1922 г. въ ваше време сж били произведени 898.112 тона, което отговаря на 406 кгр. производителностъ на надничаръ. Какво имаме сега? Презъ миналата 1923 г. ние сме произвели 914.000 тона, при една производителностъ 441 кгр. на надничаръ — следователно, 35 кгр. повече. Виждате, че това скандалозно спадане на производството презъ тѣзи три-четири месеца отъ първото шестмесечие, особено презъ м. априлъ, когато сж били произведени 52.000 тона, е станало причина съ толкова малко да се увеличи производителността презъ 1923 г. въ сравнение съ 1922 г., а именно — 35 кгр. на човѣкъ. Производството презъ второто шестмесечие на 1923 г. е било: презъ м. юлий 73.000 тона; презъ м. августъ 78.000 тона; презъ м. септемврий 77.000 тона; презъ м. октомврий 79.000 тона; презъ м. ноемврий 78.000 тона и презъ м. декемврий 86.000 тона. Ако бѣха такива цифритѣ за производството и презъ първото шестмесечие на 1923 г., тогава сигурно производителността на денъ на работникъ щѣше да бжде къмъ 500 кгр. Следователно, въпрѣки това, че наследихме едно скандалозно положение — 52.000 тона производството на месецъ — благодарение на свръхпродукцията ние докарахме срѣдната производителностъ за 1923 г. до 441 кгр. дневно на работникъ, т. е. съ 35 кгр. повече, откожкото въ 1922 г.

И нека не се злоупотрѣбва съ това свещено право, което има народниятъ представителъ тукъ, само за да се дрънка. Но ние имаме съзнанието, че трѣбва да се отговори на народния представителъ, а не както правѣхте вие, когато ви депозирахъ питаня за хайдутлуци, да казвате: „Това сж ваши клоки.“

Г. Косовски (з): Кажете за изнесенитѣ вагони въглища.

Министъръ Ц. Бобошевски: Когато г. Теодоръ Теодоровъ депозира питането си тукъ и искаше да знае, по кои причини вапийатъ министъръ г. Александъръ Ботевъ следъ шестмесечно министерствуване напусна Министерството на желѣзницитѣ — защото го уличиха въ кражба — тукъ Райко Даскаловъ се хилѣше и казваше, че това сж махленски клоки, и не искаше да отговаря.

Макаръ че това е една недобросъвестна интерпелация отъ страна на г. Христо Димитровъ, азъ смѣтамъ, че имамъ длъжностъ, отъ уважение къмъ народното представителство, да дамъ тѣзи обяснения, защото смѣтамъ, че ние трѣбва да бждемъ подъ контрола на Парламента. Какво е производството презъ последнитѣ месеци? Презъ м. януарий т. г. когато, казватъ, било замръло производството, имаме произведени 72.278 тона, което отговаря на 427 кгр. производството на човѣкъ на денъ; презъ м. февруарий имаме 85.924 тона — 486 кгр. на човѣкъ; а презъ м. мартъ имаме 82.805 тона — 459 кгр. на човѣкъ. Тогазъ къде е спадането? Ако сте добросъвестенъ запитвачъ, кажете въ какво отношение е намалението: дали по отношение на общото произведено количество, или по отношение производителността на отдѣлния работникъ? Ако имате доблестъ, признайте, че, откакто азъ управлявамъ туй министерство, има едно засилване на производителността. И това е важното за мене, и тамъ е асж нашата политика: да намалимъ разносикитѣ по производството — les coûts de revient; не съ единъ грамаденъ персоналъ да имаме по-голѣмо производство — ние предпочитаме да имаме произведено по-малко количество, но съ по-малко разносики. Това е асж нашата политика, и нататкъгъ отиваме ние съ тая тенденция на едно постоянно увеличаване на производството. Ако направимъ смѣтка за производителността презъ първото тримесечие на тая година, ще

видимъ, че съ около 50 кгр. повече се пада на лице, откожкото презъ дружбашкия режимъ.

Това е, което имамъ да кажа за мината „Перникъ“ по отношение на производителността. Не сж само тѣзи писма, които вие получавате отъ многото хаймани, които азъ изринахъ отъ тамъ; всѣки денъ и азъ получавамъ въ министерството такива оплаквания. Азъ бихъ желалъ да зная кое е това компетентно лице и ви заявявамъ, че съ най-голѣмо удоволствие ще го приема да служи тамъ. Азъ съмъ въ едно критическо, въ едно трагично положение като министъръ: не мога да намѣря добри и свѣсни технически лица, защото тѣ сж ангажирани въ частнитѣ предприятия съ 15—20—25 хиляди лева месечна заплата и никой не идва да служи при мене съ 3—4 хиляди лева месечно. Напоследъкъ отъ министерството изгонихъ още 3—4 инженери, защото предпочетохъ да се лиша отъ тѣхъ, откожкото да седятъ тамъ и да не вършатъ никаква работа. Трѣбваше да се моля на дружеството на миннитѣ инженери да ми дадатъ единъ по-свѣсенъ човѣкъ за началникъ на минното отдѣление. Благодарение на една голѣма упоритостъ, която проявихъ по този въпросъ, и съ голѣми увещания, азъ взѣхъ отъ едно частно предприятие единъ добъръ инженеръ, но и той вече ми заявява: „И 10 хиляди лева да ми дадете, нѣма да остана тукъ; търсете си другъ човѣкъ; другде ми даватъ 25 хиляди лева месечно.“ Какво може да направи единъ министъръ, когато добриятъ, способниятъ персоналъ е ангажиранъ въ частнитѣ предприятия? Ние оперираме съ това, съ което разполагаме. Не искамъ да кажа, че моитѣ чиновници тамъ сж идеални, но трѣбва да държите смѣтка, че ние плащаме мизерно. Началникътъ на минното отдѣление получава 3.500 л. месечно. Единъ кондукторъ въ частнитѣ мини получава повече. Какъвъ инженеръ ще вземешъ тогава? Началникитѣ на секциитѣ при министерството получаватъ по 2.500 л. — 3.000 л. месечно. Тогава какви инженери ще имашъ? Азъ бихъ желалъ да ми посочите това лице и ако е компетентно и честно и е съгласно при тия условия да работи, на драго сърце ще го назнача.

Х. Димитровъ (з): То служи тамъ, той е инженеръ, компетентенъ човѣкъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Знамъ колко сж компетентни!

Тѣй че, г. г. народни представители, отъ даннитѣ, които ви давамъ, явствува, че производителността въ мината „Перникъ“ е увеличена. За да видите на какви фантазии се излагатъ често пъти и организѣ на обществената мисль, даже и вестникитѣ, ще ви съобщя следното. Овзи денъ четохъ въ единъ вестникъ, че било съобщено въ Обществената безопасностъ, какво отъ мината „Перникъ“ сж били откраднати 8.640 вагона въглища. Това значи, въ продължение на 10 месеци да се крадатъ ежедневно по 4 влака отъ по 12 вагона — нѣщо фантастично. Питамъ Обществената безопасностъ: кой е даль тия сведения невѣроятни не, но нѣщо повече — фантастични? Изсмѣха се и казаха: това е невъзможно. Прави се разследване, за да се види кой е могълъ да стане проводникъ на такава една гнусна измислица по отношение на мината „Перникъ“? Азъ дадохъ обяснение по питането на Вашия другаръ г. д-ръ Караджовъ, но той нѣма доблестъ да дойде да развие своето питане и да поддържа своето обвинение, а избѣга и се скри въ библиотеката. Азъ го търсихъ — нѣмаше го. Отъ сведенията, които тогава събрахъ, се указаха всичко на всичко 17 вагони не откраднати, а съ промѣнено качество на въглищата. Виновницитѣ ги турихме въ затвора и сега следствието продължава. Не може и дума да става за това количество; но дали сж 15 или 17 вагони, това ще стане известно следъ една щателна експертиза.

Н. Петрини (з): Не е важно количеството, а е важно, че се е крадо.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това не отказвамъ, обаче ние не ги фаворизираме като васъ, а ги туряме въ затвора и искаме най-строго имъ наказание. Не е както презъ ваше време, когато ваши колеги даваха рапорти, че има рушветъ, че се краде, а вие нехаехте. Вие колко души вкарахте въ затворитѣ? Искамъ да кажа, че често пъти въ обществото се лансиратъ такива небивалици, такива невѣроятни работи, които просто изумяватъ човѣка. 8.600 вагона въглища сж били откраднати! Това значи, 10 месеци по 4 влака отъ по 12 вагони всѣки по 15 тона,

ежедневно да се изнесатъ отъ мината. Това е недобростъвестно и на такива клоки не трѣбва да се отзовава единъ народенъ представителъ, защото се излага и убива значението на това парламентарно средство за контролъ — правото на питање. Когато единъ народенъ представителъ излѣзе съ такова крупно обвинение и нѣма доблестъта тукъ да го поддържа, а се крие, защото го прави само да шатгажира и да създава настроение, за да каже: „Ние крадѣхме, но и въ вашето управление има кражби“ — това не е нищо друго, освенъ недобростъвестностъ отъ негова страна. И Вие, г-не, който ми правите това питање, дадохте ли си трудъ да видите какъ е вървѣло засилването на производството по отношение производителността на единъ работникъ?

Х. Димитровъ (з): Направилъ съмъ си труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ Ви давамъ данни, че имаме съ около 50 кгр. увеличено производство на лице, а Вие ми разправяте цѣль частъ, че производството е намалѣло. Казахъ Ви, че имаме увеличление на производството и то съ много по-малко персоналъ, отколкото е било презъ последната година. Тѣй че производителността е увеличена, а не е намалена, както Вие твърдите. Това е, което мога да кажа въ отговоръ на Вашето питање. (Ръкоплѣскания отъ стовориститѣ) Още единъ пътъ нѣма да Ви отговарямъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Димитровъ, за да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

Х. Димитровъ (з): Азъ нѣма да отговарямъ на обидитѣ, които ми отпрати г. министърътъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Никакви обиди — другъ пътъ да си знаешъ акъла.

Х. Димитровъ (з): Въ мене остава дълбокото убеждение, че сега производството не е по-добро.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това, което Ви казахъ, сж факти.

Х. Димитровъ (з): Вие се позовавате на даннитѣ презъ единъ месецъ. Макаръ че сега има нѣколко машини, багери въ мината, за да се увеличи производството, то е намалѣло. Това намаление не се дължи на онова, което каза г. министърътъ, че заплатитѣ на висшия персоналъ не били добри. Напротивъ, презъ наше време тамъ се плащаше по 4—5 хиляди лева месечно на инженеръ, а сега тѣ взематъ срѣдно по 10—15 хиляди лева.

Д. Митовъ (д. ст.): Защо разправяшъ басни? Елате да видите какво получаватъ.

Х. Димитровъ (з): Това не сж басни. Смѣтнато съ квартирни и други, ще излѣзе, че получаватъ повече отъ това, което казвамъ. Тамъ се е развилъ единъ бюрократизъмъ, който при положението на духоветѣ въ народа ражда разни мрътви стачки, на които ще моля г. министра, вмѣсто да обижда, да потърси истинскитѣ причини.

Министъръ Ц. Бобошевски: Къде има стачки?

Х. Димитровъ (з): Има стачки, на които се дължи това намаление въ производството. Ние можемъ тукъ да си приказваме „да“ или „не“ до утре. Предъ видъ на тия алармистични слухове, за които г. министърътъ е виновенъ най-малко съ това, че не се е застъпилъ, за да се даде на тия, които алармиратъ въ обществото заслуженото — което ни кара да предполагаме една гузност, макаръ

той да иска да излѣзе съ честъ — и ние да бъдемъ осветлени по-добре, толкова повече, че наскоро ще се занимаемъ съ проекта, съ който се иска да дадемъ едно автономно управление на мината, крайно необходимо и целесъобразно, споредъ мене, отъ всички гледища е, да се произведе една парламентарна анкета, която да се осветли на мѣстото и да дойде тукъ да ни докладва. Презъ така нареченото наше време, макаръ че не съмъ билъ солидаренъ съ неговитѣ прегрѣшениа, два пъти се произвеждаха анкети, които служеха като инжекции на духа и държаха подъ пара онова бълггарско месо, което лесно се овонява. И благодарение на това, производството можа да върви въ една прогресивна линия. И затуй, г. г. народни представители, азъ ви моля да се съгласите да се назначи една парламентарна анкета — а вървамъ, че и г. министърътъ нѣма да има нищо противъ това — за да се осветлимъ както ние, тѣй и обществото, и да се подготвимъ да бъдемъ съ развързани очи, когато ще се разглежда оная законопроектъ, който иска автономно управление на тази мина. Ако вие не възприемете нито едното, нито другото, азъ си запазвамъ правото да обърна нитането си въ интерпелация.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Пристъпваме къмъ разглеждане на точка първа отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти извършването работи по мѣроприятитя за корекция на рѣкитѣ и отводняване заблатенитѣ земи. Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Х. Димитровъ (з): Г. Председателю! Азъ направихъ предложението за произвеждане на парламентарна анкета.

Министъръ Ц. Бобошевски: Посочи ли факти? Азъ съ факти опровергавамъ. Това пишете и въ вашитѣ вестници — 8 хиляди и толкова вагона откраднати, и кметътъ Плошакъвъ замѣсватъ вътре, че откраднали.

Секретаръ А. Сталийски (д. ст.): (Прочита изцѣло законопроекта заедно съ приетата добавка на второ четене)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които г. г. народни представители приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти извършването работи по мѣроприятитя за корекция на рѣкитѣ и отводняване заблатенитѣ земи, тѣй както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рака. Болшинство, Събранието приема. (Вж. приложение № 29, Т. II)

Понеже г. министърътъ на войната отсъствува и не можемъ да разгледаме точка втора отъ дневния редъ, пристѣпваме къмъ разглеждането на точка трета отъ дневния редъ — докладъ на пропетарната комисия.

Ще се докладва по списъкъ № I, точки трета и четвърта — докладчикъ г. Христо Статевъ.

А. Господинъ (с. д.): Нѣма кворумъ г. председателю!

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля г. секретаря да провѣри числото на присѣтстващитѣ г. г. народни представители.

Секретаръ А. Сталийски (д. ст.): (Следъ преброяването) Присѣтствуватъ 71 народни представители.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Понеже нѣма нужното споредъ правилника число народни представители, съгласно чл. 10 отъ правилника, не можемъ да продължимъ заседанието. Затова го затварямъ за срѣда съ сѣция дневенъ редъ.

(Затворено въ 17 ч. 5 м.)

Подпредседателъ: **Н. НАЙДЕНОВЪ**

Секретаръ: **А. СТАЛИЙСКИ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народните представители: Петко Найденов, Никола Мушанов, Петко Стайнов, Минчо Дилевов, Ванко Георгиев, Атанас Маджаров, Стоян Никифоров, Христо Славейков, Петър Минов, Ангелъ Николов, Сребренъ П. Петров, Александър Милковски, Николай Петрини, д-ръ Александър Гиргинов, Никола Атанасов и Димитър Кандушковъ	1349	
Питания: 1) отъ народния представител Иванъ Каранджоловъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относително арестуването на македонци и интернирането имъ въ разни градове на България (Съобщение)		1349
2) отъ народния представител Христо Димитровъ къмъ министра на търговията, промишлеността и труда относително намаление производството на камени въглища отъ мина „Перникъ“ (Развиване и отговоръ)		1350
Законопроектъ за разрешаване на Министерството на земледелието и държавнитъ имоти извършването работи по мѣроприятията за корекция на рѣкитъ и отводняване заблатени земи (Трето четене)		1353
Дневенъ редъ за следующето заседание		1353